

Beste collega's,

Vrijdag 5 juni j.l. belde [REDACTED] van het Waterschap Rivierenland (WSRL) me over het volgende:

- De directie van het WSRL heeft intern opdracht gegeven om het grondwatercontroleonderzoek in de (TGG werken in de) Noordwaard voor te bereiden. Zij willen daarvoor opdracht geven aan Tauw.
- Directeur [REDACTED] wil op korte termijn een gesprek met een vertegenwoordiger van RWS op directieniveau en heeft gevraagd met wie zij dan contact kan leggen. Deze vraag heeft [REDACTED] bij [REDACTED] neergelegd.

[REDACTED] is voor Rijkswaterstaat een bekende want zij was bij Ruimte voor de Rivier (RVR) een tijd projectmanager voor de Noordwaard. Daarna is ze projectdirecteur Afsluitdijk geworden, vervolgens directeur Duurzame Leefomgeving bij de provincie Noord-Brabant, een jaar gemeentesecretaris in Apeldoorn en sinds januari 2019 directeur bij het Waterschap Rivierenland.

Bij doorvragen bij het WSRL bleek al snel dat de volgende onderwerpen bij het directiegesprek aan de orde zullen worden gesteld:

1. Kunnen de onderzoekskosten die het WSRL voor de Noordwaard moet maken vergoed worden door Rijkswaterstaat (RWS) en
2. Indien uit het onderzoek door het WSRL blijkt dat er maatregelen getroffen moeten worden, hoe kan het WSRL aanspraak maken op vergoeding daarvan door RWS/Ministerie van I&W?

Ondergetekende heeft op voorhand richting [REDACTED] aangegeven dat de uitvoering van controleonderzoek van het grondwater in de Noordwaard op grond van de zorgplicht een eigen keuze en beslissing is van het WSRL en zij dit ook zelf moeten financieren. Uiteraard kan de directie van het WSRL dit voorlopige standpunt betwisten op grond van de afspraken die in 2012 met RWS-RVR zijn gemaakt.

De uitwerking van het meetnet moet in vergelijking met onze top-5 RWS-werken voor 33K€ mogelijk zijn. Op basis daarvan kunnen pas de uitvoeringskosten van de monitoring geraamd worden.

Het RVR-project Noordwaard is in tabel 2.1 van het rapport van het inventariserend onderzoek [Tauw, 2019] genoemd met de vermelding dat het WSRL beheerder is en daarom is het werk niet meegenomen in de effectenbeoordeling en ranking van RWS-werken.

Wat is in het verleden afgesproken met het WSRL?

In de hoge kaden langs de polders ten noorden en ten zuiden van het doorstroomgebied is in totaal 461.000 m³ TGG toegepast, ca. 2/3 afkomstig van ATM en ca. 1/3 van Theo Pouw.

In 2012 is bij de inwoners van de Noordwaard commotie ontstaan over het plan van de aannemer om ook TGG toe te passen in de woonterpen in het gebied. Na een hectisch verlopen informatieavond heeft RWS besloten dat voor deze toepassing alleen gebiedseigen grond mocht worden gebruikt. De TGG is wel toegepast in de hoge kaden rond de polders [zie bijlage].

In oktober 2012 zijn door de HID-RVR afspraken met het WSRL gemaakt over de toepassing en nazorg m.b.t. klasse Industrie grond. De betreffende brief is bijgevoegd [zie bijlage]. Hieruit een paar belangrijke citaten:

1. *Het waterschap staat op het standpunt dat mocht als gevolg van veranderende wet- en regelgeving met betrekking tot het Besluit Bodemkwaliteit (BBK), in de toekomst grond van klasse Industrie (waaronder thermisch gereinigde grond) als een groter risico worden beschouwd voor volksgezondheid en milieu, de gevolgen hiervan voor rekening dienen te komen van het Rijk.*
2. *Mocht na afronding van het project 'Ontpoldering Noordwaard' wet- en regelgeving worden aangepast dan vertrouwt het waterschap op een heldere besluitvorming door het Rijk waarbij ook de consequenties van bestaande toepassingen (zoals in de Noordwaard) in beschouwing worden genomen. U heeft aangegeven dat voor dit soort wijzigingen in de wet- en regelgeving vrijwel altijd sprake is van overgangsrecht. Wij verzoeken Rijkswaterstaat om in voorkomende situatie al het nodige te doen om de consequenties voor bestaande toepassingen helder onder de aandacht te brengen bij de wetgever en tevens de instelling van een overgangsrecht door het Rijk te bevorderen. Ook als waterschap zullen wij ons hiervoor inspannen.*

Bij deze citaten plaatsen we de volgende kanttekeningen:

- In 2012 heeft RWS als opdrachtgever wat betreft de milieuhygiënische kwaliteit van de TGG vertrouwd op de juistheid van het beleidskader en de regelgeving en daarmee het certificaat conform BRL-9335 waaronder de TGG werd geleverd. De zorgen die zijn ontstaan bij de Westdijk en de Dijk Perkpolder waren toen in het geheel nog niet in beeld. Er waren eerder zorgen over de civieltechnische kwaliteit, met name bij het WSRL.
- In 2012 is door de Combinatie Noordwaard (aannemer) op verzoek van RWS en het WSRL extra aandacht besteed aan de beoordeling van de civieltechnische kwaliteit van de TGG in verband met de standzekerheid van de hoge kaden. Hierover is ook een uitgebreide nota opgesteld door de aannemer, de Combinatie Noordwaard [CNW-ONO-G-1194.v1 d.d. 1 juni 2012].
- Ten tijde van de toepassing van de TGG in 2012 was er bij het WSRL zorg over dat toekomstige verandering in wet- en regelgeving aanleiding zou kunnen geven tot vergroting van risico's voor mens en milieu. Tot nu toe is (alleen) een tijdelijke beoordelingsrichtlijn gepubliceerd door DCMR en ILT m.m.v. RWS voor de beoordeling van de oude voorraad TGG. De evaluatie van de normen door het RIVM in opdracht van DGWB loopt nog. In dat kader speelt ook de vraag of TGG als 'grond' of als 'bouwstof' beschouwd moet worden. Een wijziging van de wet- en regelgeving i.c. het Bbk zoals bedoeld in de citaten is dus (nog) niet aan de orde geweest.
- Bij de overdracht in 2015 van het eigendom en het beheer en onderhoud van de hoge kaden van RWS aan het WSRL was nog steeds het uitgangspunt dat de milieuhygiënische kwaliteit voldeed aan de eisen van het Bbk. Er zijn bij de overdracht dan ook geen restpunten benoemd.

Overwegingen

Zuiver geredeneerd -op basis van de in 2012 gemaakte afspraken- is er nog geen aanleiding voor kostenvergoeding door RWS aan het WSRL aangezien er tot nu toe geen sprake is van wijzigingen of aanpassingen in wet- en regelgeving.

Het WSRL heeft op basis van bemonstering van de oppervlaktewaterkwaliteit geconstateerd dat de pH licht is verhoogd t.o.v. achtergrondwaarden. Dit kan volgens het WSRL mogelijk veroorzaakt worden door de TGG. Het WSRL kiest er uit voorzorg voor om nu een grondwatercontroleonderzoek in de Noordwaard uit te laten voeren dat vergelijkbaar is met het controleonderzoek dat RWS wil laten uitvoeren in hun eigen top-5 werken.

Het WSRL is door de RWS-BS per brief geïnformeerd over verzending van het rapport van Tauw over het inventariserend onderzoek TGG in RWS-werken naar de Tweede Kamer en het voorgenomen controleonderzoek in de top-5 RWS-werken. In dit rapport is de Ontpoldering van de Noordwaard genoemd. Dit heeft dus al de aandacht getrokken van het bestuur en de directie van het WSRL en kan nog de aandacht gaan trekken van de omgeving, politici en pers. Over de TGG die is toegepast in de Noordwaard worden nu ook vragen gesteld in het WOB-verzoek dat bij de gemeente Altena en RWS-WVL momenteel in behandeling is.

Gelet op de zorgen die we als RWS hebben over de TGG (betrouwbaarheid certificaten, ervaringen Westdijk en Perkpolder, onrust bij belanghebbenden, bestuurders en politici, persaandacht, WOB-verzoeken, etc.) is het verstandig de zorgen van het WSRL wel serieus te nemen. De Ontpoldering van de Noordwaard is indertijd in opdracht van RWS (programmadirectie RVR) uitgevoerd en RWS heeft ingestemd met de toepassing van TGG. De TGG is in 2012-2013 aangevoerd. Ten tijde van de uitvoering en de overdracht was niet te voorzien dat de TGG via uitloging mogelijke effecten op mens en milieu zou kunnen hebben. Deze zorg blijkt ook niet uit de brief van RVR aan het WSRL van oktober 2012. Mogelijke effecten werden pas duidelijk met de ervaringen van de Westdijk en in mindere mate de dijk Perkpolder.

Voorstellen

- [redacted] voert een eerste gesprek met de directie van RWS. Het voorstel is dat [redacted] van PPO en [redacted] van de BS bepalen wie van RWS -gelet op de rolverdeling- dit gesprek moet(en) voeren met het WSRL. Vervolgens kunnen de actiehouders afspraken maken met het WSRL via [redacted].
- In samenhang met voornoemde 'overwegingen' is het van belang om met het WSRL afspraken te maken over de rol en betrokkenheid van Rijkswaterstaat bij het controleonderzoek. Daarbij komen de volgende mogelijkheden in beeld met een toenemende betrokkenheid van Rijkswaterstaat:
 - a. Het WSRL voert het controleonderzoek voor eigen risico en rekening uit en indien uit het onderzoek blijkt dat er ongewenste effecten optreden wordt alsnog een verzoek bij RWS ingediend voor de vergoeding van de onderzoekskosten. In deze optie staat RWS op afstand.

Dit betekent dat we ook geen directe invloed en sturingsmogelijkheid hebben. Een risico kan zijn dat aanpak en uitkomsten van het controleonderzoek niet/onvoldoende aansluiten bij de aanpak van RWS voor hun top-5 werken.

- b. RWS wordt in de begeleiding van de onderzoeksopdracht door het WSRL betrokken als adviseur/klankbord. Dit vergt enige/beperkte extra personele capaciteit van RWS. Als het WSRL opdrachtgever is voor het controleonderzoek, is er geen discussie over vermenging van bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen RWS en het WSRL. Een nadeel kan zijn dat we als RWS een beperkte sturingsmogelijkheid hebben.
 - c. RWS wordt (mede)financier van het controleonderzoek en daarmee ook medeopdrachtgever. Een variant is dat de uitvoering van het controleonderzoek in de Noordwaard wordt toegevoegd aan onze eigen top-5 RWS-werken en in één pakket wordt aanbesteed. Dit vergt extra personele capaciteit van RWS en ook zullen RWS en het WSRL goede onderlinge afspraken moeten vastleggen over bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Wellicht moet dit geregeld worden in een bestuurlijke samenwerkingsovereenkomst (SOK). Verder moet er tijdig voldoende budget beschikbaar zijn om de opdracht uit te kunnen voeren. Een risico is dat de Noordwaard met de voorbereidingen van het controleonderzoek achterloopt bij de top-5 RWS-werken. Dit werkt dan vertragend voor de start uitvoering controleonderzoek
- Een belangrijk punt in de afweging is dus in welke mate willen we als RWS vanuit onze rol en bijbehorende verantwoordelijkheid betrokken worden bij de voorbereiding en uitvoering van het controleonderzoek in de Noordwaard i.c. welke invloed / sturingsmogelijkheid willen we hebben mede gelet op de voorgeschiedenis van het project Noordwaard en de relatie met het controleonderzoek dat RWS laat uitvoeren in de eigen top-5 werken.
 - Afhankelijk van de uitkomsten van het controleonderzoek, kan in de daarop volgende fase opnieuw besloten worden over de rol en betrokkenheid van Rijkswaterstaat en het Ministerie van I&W. Daarbij zullen de eerder door het WSRL geformuleerde voorwaarden inzake wijzigingen of aanpassingen in wet- en regelgeving een bepalende rol gaan spelen. Het is dus nodig de juridische betekenis en daaruit voortvloeiende verplichtingen van de geformuleerde voorwaarden op korte termijn scherp in beeld te krijgen. Daarom wordt voorgesteld om dit vraagstuk snel te zetten bij bijvoorbeeld de collega's van de afdeling BJV-expertise en RWS advocaten (CD).
 - Mede gelet op het verlof van [REDACTED] en zijn afwezigheid tijdens het TGG-overleg op 2 juli a.s. is het vriendelijke verzoek dat [REDACTED] en [REDACTED] hierover nog deze week telefonische afstemming hebben.